

VIRKSOMHETSPLAN FOR TROLLSKOGEN BARNEHAGE 2025-2027

INNHold:

Fagområdene i Rammeplan for barnehager

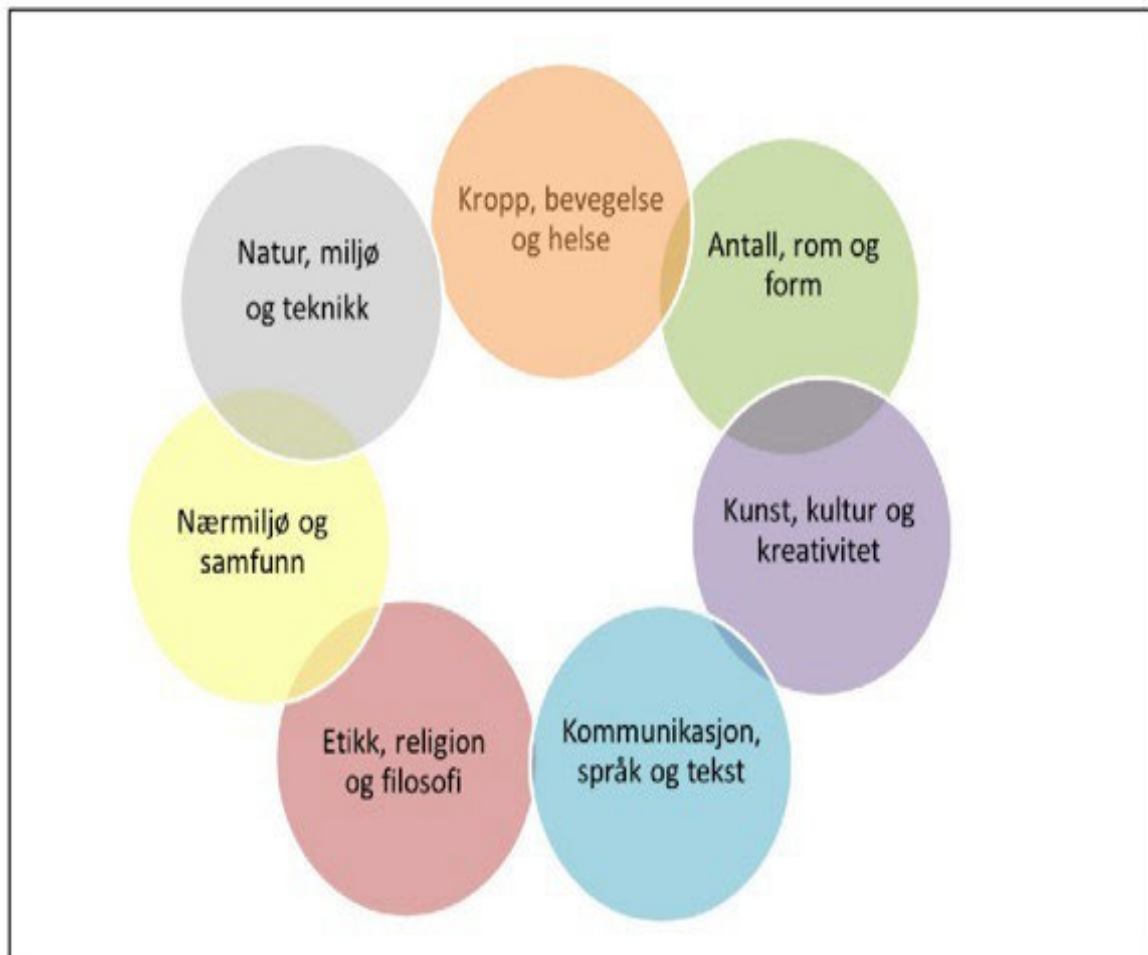
Hverdagssituasjonene i barnehagen

Progresjonsplan for Æ e MÆ

Handlingsplan for kommunikasjon,inkludering og mangfold

FAGOMRÅDENE I RAMMEPLANEN FOR BARNEHAGER.

Fagområdene i barnehagen

Rammeplan for barnehagen legger grunnlaget for barnehagens drift. Her er det lagt opp til fagområder som barna skal ha erfaring med i løpet av et barnehageår.

PROGRESJONSPLAN:

Merknader:

1.) Barna i barnehagen skal fra de begynner i barnehagen få erfaringer og opplevelser innenfor de ulike fagområdene. For at vi skal kunne gi dette, må vi ha en plan som tar for seg de ulike områdene og hvordan vi bygger dette opp fra 1- til 5 åringene. (progresjon i tilbudet) Barn er forskjellige slik at enkelte kan ha behov for større utfordringer som 3- åring enn andre og noen trenger lengre tid for å lære. D.v.s at planen forteller hva som skal være gjennomgått i løpet av det året de er f.eks 4 år, men vi kan gjerne være innom det året før for noen og året senere for andre.

2) Det som er satt opp på et trinn følger hele tiden med, så når det står maling i forhold til ettåringen, vil dette også gjelde videre for 2- åringen, 3-åringen osv. selv om dette ikke står presisert på det enkelte trinn.

3) vi jobber med å skape et ASK-miljø. ASK står for alternativ supplerende kommunikasjon og for oss består det i hovedsak av billedstøtte. Ved behov kan annen alternativ kommunikasjon som f.eks tegn til tale benyttes.

Alle trinnene i progresjonsplanen følger fra 1 år og oppover.

FAGOMRÅDENE:

Kommunikasjon, språk, tekst

Vi skal bidra til at barna :

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1. uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter.
2. bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter.
3. videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
4. leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
5. møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
6. opplever spenning og glede ved høytlesing, fortelling, sang og samtale
7. utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftsspråkuttrykk som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter

1--åringer	-Lek i små grupper både ute og inne. -nærkontakt med voksne ved stell, mat og hvilesituasjoner -enkle sanger og sangleker, se i billedbøker -ha øyekontakt når vi snakker sammen. -voksne benevner det vi gjør sammen
------------	---

	-voksne bruker språket aktivt i samhandling med barna -snakke når barnet tar pause-lærer kommunikasjonssystemet/lytte -mange gjentakelser -være bevisst barnas kroppsspråk eks peking -vannlek -bruk av billedstøtte -Vi begynner med «Alle med» som observasjonsmetode
2-åringer	-jobber for mer aktiv deltakelse i samlingstund -gir positiv respons på ord barn bruker -lære navn og kroppsdelar -sanger,rim og regler -bruke flanellograf -enkle eventyr -legge til rette for begynnende rollelek -gripe øyeblikket,samtale om nuet -bruke språkpose
3-åringer	-vi begynner med «Tras» som er et observasjonsskjema for språk(ved behov) -mer aktiv bruk av rim og regler -lære sanger -rolleleker -bruk av tall og bokstaver i hverdagen -billeddokumentasjon med tekst -utveksling av beskjeder -medvirkning i valg av aktivitet -lære å sette ord på egne følelser -rom for samtale i alle daglige aktiviteter -lære farger og begreper vi møter i dagliglivet -vi bruker bøker med tekst og bilde mer aktivt, lesestund i små grupper. -gå på teater/forestillinger når det er tilgjengelig -bruke biblioteket
4-åringer	-lese bøker med mer tekst -mer aktiv bruk av bokstaver og tall i lek, bokstaver og tall tilgjengelig, legge til rette for lekeskriving. -stimulere til å utvikle sin fortellerevne -god tilgang på litteratur -språkleker -dramatisering -ellinger,rim og regler -øve seg på å lytte og fortelle til hverandre
5-åringer	-eget opplegg på skoleforberedende lek og oppgaver/lekbasert læring -øve på å skrive navnet sitt -lese en fortsettelsesbok -rimord, diktning, fabulering -få erfaringer med lese- og skriveretningen

Kropp, bevegelse, mat og helse

Vi skal bidra til at barna:

1. opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute året rundt.
2. bli kjent med egne behov, få kjennskap til menneske kroppen og utvikle gode vaner for hygiene og et variert kosthold
3. videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper.
4. opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer
5. blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med sine grenser
6. Setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser
7. får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-omsorg og nærkontakt -hvile og ro -trene på å spise selv -gåtrening -bevegelse i barnehagens uteområde -ha god gulvplass -gynte, disse og klatre -bevege seg til musikk
2-åringer	-bevegelse i mer ulendt terreng -få gode opplevelser med å være ute -gå korte turer -trene på påkledning -utvide lekehorisonten -trene på fingervask -sitte rolig ved matbordet/øve på å smøre selv -rydde på plass kopp og fat etter måltid -kjennskap til ulike typer mat -enkle pusle/øve på å smøre selv -do og pottetrening i samarbeid med foreldre -enkle sanger og bevegelsesleker -fysisk aktivitet i Øksneshallen
3-åringer	-lære mer om påkledning -skape positive holdninger til å bruke kroppen sin -positive holdninger til helse og velvære -blir oppfordret til å smøre maten sin selv -delta i måltid ute til alle årstider -bære sin egen sekk på tur -lære seg til å bestemme over sin egen kropp -rulle, hoppe, balansere, klatre, springe -øve på å gå turer i nærmiljøet

	- hjelper til med dekking av bord -bruke pensler,blyant,saks og hammer -pådekking -respekt for egen kropp og andres grenser
4-åringer	-mestre påkledning -snakke om hvilke klær vi trenger ut fra vær og føre -trene utholdenhet gjennom turer -fotball, kaste og ta imot ball -hinderløyper -lære mer om detaljer i kroppen, -pakke sekken sin selv -lære å klippe -Æ e mæ- lære om kroppen og at en selv bestemmer over sin kropp
5-åringer	-smøre maten sin selv, hjelpe andre -går lengre turer,fjelltur på våren -lære om kroppens indre organer -balansere på en fot, hinke, stumpe kråke - trene blyantgrepet og klippe etter en strek -finne frem klær og kle på seg selv -øve på å knytte lisser, glide og kneppe -lære å spikke

Kultur og kreativitet:

Vi skal bidra til at barna:

1. ha tilgang til rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer
2. tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede
3. Bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende aktivitet ute og inne
4. møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst og kulturopplevelser sammen med andre
5. bruker ulike teknikker,materialer,verktøy og teknologi til å uttrykke estetisk
6. opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-maleaktivitet -rabling på ark -lek i sand -utforske naturmateriale som pinner og steiner -vise at vi setter pris på det de lager, henger det opp -sang med bevegelse -bli kjent med ulikt materiale- fingermaling, lekedeig -lytte til musikk -lære enkle barnesanger, bevegelsessanger -rim og regler
2-åringer	-rollelek med utkledning -formingsaktiviteter-der prosessen er viktigere en resultatet - bli kjent med forskjellig formingsmateriale, - gjentakelser -dramatisere enkle eventyr -lese enkle bøker -bruke rytme/ musikk-instrumenter
3-åringer	-legge fysisk til rette for rollelek med flere detaljer -mer avanserte sanger/danser i samlinga -mange materialer for formingsaktiviteter tilgjengelig -hjelp til med dagligdagse/praktiske gjøremål -har bøker tilgjengelig. -bevege seg og lytte til musikk -dramatisere eventyr og sanger -lage kunstutstillinger
4-åringer	-lære flere teknikker -varierte estetiske uttryksformer - studere skulpturer -forme i tredimensjonalt materiale -mer avanserte sangleker, - bevege seg til musikk/danse -eventyr, historier, rim og regler -dramatisere og fremføre for andre -lage egne instrumenter
5-åringer	-besøke utstillinger og få bearbeide seine opplevelser gjennom å skape selv -få bruke enda flere materialer til forming -fotografering -dramatisere eventyr og egne historier -sang og ringleker -fri dans -besøke museum -sangleker, regelleker ute, inne og i Øksneshallen

Natur, miljø og teknologi

Vi skal bidra til at barna:

1. opplever og utforsker naturen og naturens mangfold
2. får gode opplevelser med friluftsliv året rundt
3. opplever, utforsker og eksperimenterer med natyrfenomener og fysiske lover
4. får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling ,lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen
5. får kunnskap om dyr og dyreliv
6. lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi
7. får kjennskap til menneskets livssyklus

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-utforskning og undring over det vi ser i naturen sammen med voksne -erfaring med uteaktivitet året rundt -lek med duplo -modellere -være i og bli glad i naturen
2-åringer	- Bevegelse i mer ulendt terreng -korte turer fra barnehagen. -gjøre seg erfaringer med vann, sand, snø ,jord, gress og blomster -gjøre seg erfaringer med ulike værtyper -prøve ulike maleteknikker -bli kjent med husdyra og hva de sier -oppleve og iaktta naturen - begynnende læring i bruk av Ipad/bilder/spill
3-åringer	-vekke interesse for å ta vare på naturen, ha omsorg for dyr ,natur-ikke kaste søppel i naturen -lære seg å bruke naturen som lekearena -få kjennskap til ulike dyr -konstruksjonsleker,lego m.m -perling -lek i snø, aketurer og snøaktiviteter -ha et fast tursted som besøkes til alle årstider -få leke ute i forskjellig natur -plukke bær - Bruke digitalt mikroskop -se på fugler i fuglekassen med viltkamera -lære og utforske datamaskin/Ipad/nettbrett -menneskets livssyklus

4-åringer	- Lære hva som kjennetegner de ulike årstidene -eksperimentere med ulike materialer -plante og så på utelekeplassen -plukke bær og lage syltetøy -lære navn på blomster, trær -lage perlemønster -forstå sammenhenger -lære å bruke kopimaskiner, fotografer,
5-åringer	-gjøre enkle forsøk eks snø og is -lære navn på planter og dyr -bruke turer til naturstudier i skog og fjære -bli bevisst på hvordan vi bruker naturen til matproduksjon -få innblikk i samspillet mellom naturen, naturvern -utvikle holdninger til naturen -lære litt om kildesortering

Etikk,religion,filosofi:

Vi skal bidra til at barna

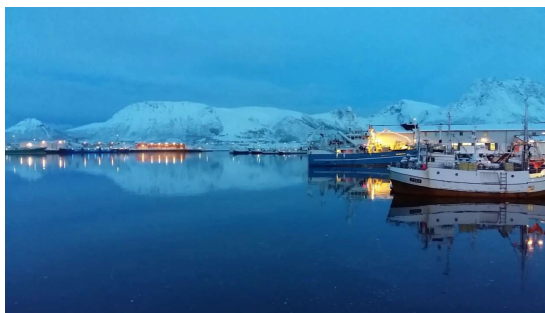
1. får kjennskap og blir kjent med grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen
2. utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål
3. får kjennskap til ,forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier
4. får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting og leve sammen på
5. utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i fellesskap
- 6.

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-delta i markering av julehøytid, påske, tradisjoner og nytt liv. -lære om hvordan vi er mot hverandre -god tid til kos i daglige rutiner
2-åringer	-lære om sosiale spilleregler -jule/påskeaktiviteter -oppleve ulike språk, undring over lik og ulik -fokusere på barns sosiale kompetanse ved at de skal lære å gjenkjenne følelsesuttrykk hos seg selv og andre. -adventsstund -delta i enkel formidling av julebudskapet-bruk av flannellograf -Lære om barn i andre land, mangfold-samle inn penger til ulike formål , syke eller fattige barn,

3-åringer	-kjennskap til det kristne julebudskapet -respekt for hverandre -normer og regler -bruke bøker til samtale og filosofering -fokus på empati/innlevelse- trøste og hjelpe hverandre -kunnskap om samisk kultur og språk -lære Luciasangen-kirkebesøk/påskebudskapet
4-åringer	-Lære konfliktløsning -få mer kunnskap om de høytidene vi markerer i barnehagen -eventyr og fortellinger fra andre land -lære å respektere hverandre, naturen og andres eiendeler/del
5-åringer	-innlevelse/medfølelse -bruke barnemøter til å diskutere og lage felles samspillregler -konflikthåndtering på egen hånd i økende grad -respekt for og kjennskap til kulturer i andre land

Nærmiljø og samfunn

Vi skal bidra til at barna:

1. oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til å delta i samfunnet
2. .erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse
3. utforsker ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orient
4. ere seg og ferdes trygt
5. bli kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner
6. blir kjent med ulike tradisjoner,levesett og familieformer
7. bli kjent med at samene er Norges urfolk og får kjennskap til samisk kultur
8. får kjennskap til nasjonale minoriteter

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-bli kjent med barnehagen,utelekeplassen -delta i samlingstund
2-åringer	-utvide horisonten i og rundt barnehagen -bli kjent med dagsrytmen -være med på kortere turer i nærmiljøet -besøke biblioteket- -få erfare at vi bruker refleksvester på tur -feire samenes dag –lære om samenes tradisjoner

3-åringer	-være med på ulike turer og arrangement sammen med barnehagen -besøke kulturarrangement, kunstutstillinger -bruke idrettshallen og fotballbanen -lage egne utstillinger -bli sett i trafikken, gå i trafikk sammen med en voksen
4-åringer	-være med på butikken -bli kjent med Myre-hvor bor vi -besøke og leke i Bjørkeskogen, andre lekeplasser, barnehager -lære å bestemme sammen med andre - lære mer om trafikk -besøke arbeidsplasser
5-åringer	-turer i nærmiljøet -lokal historie- evt besøk som forteller fra gamle dager -besøke skolen -bestemme og velge aktiviteter selv -kjenne de enkleste trafikkreglene som gående, bruke refleks -besøke kaia

Antall rom og form:

Vi skal bidra til at barna:

1. oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
2. utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper
3. leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på
4. erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
5. bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
6. undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
7. undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede

Hvordan jobber vi for å nå målene:

1-åringer	-bygge med duploklosser -utforske ulike leker -bruke begreper som oppå, inni, over, under, stor liten -forme i sandkassa -erfare ulike former i lek med klosser, puslespill og puttekaske
-----------	---

2-åringer	-rydde/sortere leker -katagorisering, enkle eksperimenter med vann/snø -modellere -snakke om størrelser i hverdagen -Kims lek -henge opp tall, former
3-åringer	-telling i hverdagen -lære om størrelser og alder -lære enkle spill og spilleregler -øve på begrepene over-under,foran-bak og først og sist -tall skal være synlig i det fysiske miljøet muntlig og skriftlig -måler, veier (disseplanken) -sammenligner størrelser - Konstruksjonslek, lego,klosser
4-åringer	-mål og vekt ved matlaging -spill med matematiske begreper, sirkler,kvadrat,trekant -mest/minst -gjenkjenne tall -fokusere på rommet og hvordan ting står i forhold til hverandre -de ulike formene synlig i det fysiske miljøet -studere form og mønster i naturen på skjell, steiner, blader -rom innhold i kartonger flasker, bokser, sammenligner
5-åringer	- lære mer avanserte spill og spilleregler -lære å bruke ulike typer terninger -lære enkel regning -lære om ulike måleredskaper -lære tall,skrive tall. -lære begrep om antall i rutinesituasjoner, i lek og konstruksjonlek, rydding ute og inne -eksperimentere med bokser,beholdere, tunge/lette ,innhold ,lik og ulik -avstander til turområder

Vi har en variert og spennende oppgave i barnehagen med å få gitt det enkelte barn og barnegruppa de erfaringer, opplevelser, tilbakemeldinger, veiledninger, hjelp og støtte som forventes i henhold til lov og forskrifter.

HVERDAGSITUASJONENE I BARNEHAGEN.

Herlig lek i søla.

Mål/innhold for hverdagssituasjonene.

I alle hverdagssituasjonene ligger det læring for barn i førskolealder. En av våre oppgaver blir derfor å ta vare på de mulighetene som ligger der.

- NÅR BARNET KOMMER OM MORGENEN:

Mål	Innhold og metoder
▪ At barn og foreldre skal føle seg velkommen ▪ Å utveksle informasjon/formidle beskjeder. ▪ Å skape en god dialog mellom foreldre og personale ▪ Å gi en god start på dagen ▪ At hvert barn blir møtt og sett ▪ Å få vite hvis det har skjedd noe som kan innvirke på barnets dag.	▪ Personalet møter barn og foreldre, tar imot, hilse på hverandre og ta imot beskjeder ▪ Samtaler med barna/lytter til det barna har å fortelle ▪ Være disponibel etter at foreldre går (vinke , sitte på fanget litt, hjelp inn i lek) ▪ Å være behjelpelig med råd og veiledning i alt fra valg av klær til hvordan en sammen kan gjøre avskjeden god for barn og foreldre.

LEK

Mål	Innhold og metoder
▪ Leken er et mål i seg selv ▪ Å utvikle sosiale ferdigheter ▪ Å utvikle språk/begrep ▪ Å utvikle gode motoriske ferdigheter. ▪ Å skape vennskap ▪ Å bearbeide inntrykk/opplevelser ▪ Å lære å hevde seg selv, ta hensyn, inngå kompromiss, dele, hjelpe(omsorg og toleranse) ▪ Å la barna få uttrykke seg gjennom lek, som er deres viktigste uttrykksform.	▪ Tilrettelegge et spennende fysisk miljø som stimulerer til lek. ▪ Legge frem ulikt lekemateriell som innbyr til lek. ▪ Ha leken i fokus i det daglige og i planer ▪ Rydde plass, tid og rom til leken. ▪ Lekende voksne som forbilde for barna. ▪ Nok voksne tilstede for å gi trygghet ,hjelp og ha oversikt. ▪ Å legge til rette for ulike typer lek ut fra alder og utvikling.

▪ Å verdsette og respektere leken. ▪ Alle barna skal ha minst en lekekamerat. ▪ Å lære seg å ta kontakt, opprettholde og videreutvikle leken. ▪ Å bli dyktig i lek slik at barnet etter hvert kan delta i kollektiv, kompleks rollelek. ▪ Å få til progresjon i leken. ▪ Å lære seg å inkludere andre i lek.	▪ Voksne være i nærheten av lek og bli med i leken på barnas premisser. ▪ Være behjelpelig med å finne muligheter for barn til å bli med i lek. ▪ Voksne leker med barn som ikke har noen å leke med, prøve å vise hva dette barnet kan for å gjøre dette barnet attraktivt i lek. ▪ Å observere leken og hjelpe barn med å se hvilke regler/normer som gjelder i lek.
---	---

-MÅLTIDER

Mål	Innhold og metoder
▪ Å skape en hyggelig og inkluderende atmosfære ▪ Å lære å dekke bordet. ▪ Å ha ro ved bordet. ▪ Å lære god bordskikk ▪ Å skape fellesskapfølelse ▪ Å bruke humor ▪ Å bli mett ▪ Å få god og sunn mat ▪ Å lære å bli selvstendig, smøre skiva si, skjenke melk osv ▪ Å ta hensyn og hjelpe hverandre ▪ Å lære å be et navngitt barn om å sende det vi trenger. ▪ Å lære å vente på tur ▪ Å lære hva de enkelte ting heter/begreper. ▪ Å lære å rydde av bordet. ▪ Å få til en god samtale under måltidet	▪ Voksne være gode rollemodeller ▪ Oppmuntre/motivere barna til å prøve selv. ▪ Rose barna når de mestrer ut fra alder/modenhet. ▪ Ha felles grenser ▪ Voksne rettlede barna i god bordskikk. ▪ Være romslig i forhold til uhell ▪ Ta tiden til hjelp, ikke mase. ▪ Forklare barna at det er forskjell i forhold til alder hva barn kan og hva de må øve på. ▪ Veilede og hjelpe barna når de skal smøre seg mat. ▪ Være konsekvent i forhold til regler ved bordet. ▪ Oppmuntre barn til å fortelle om det de er opptatt av og har opplevd. Skape en god samtale. ▪ Rydde av bordet etter seg.

-STELL

Mål	Innhold og metoder
▪ Bli ren og tørr ▪ Lære gode toalettvaner ▪ Lære selvstendighet ▪ Lære hygiene ▪ Ta hensyn-vente på tur ▪ Få god kontakt ▪ Respektere privatliv/banke på døra. ▪ Lære begreper –armer, føtter mage osv	▪ Vaske hender etter toalettbesøk ▪ Ved stell, bruke rim og regler, tøyse ,tulle og skape god kontakt/samspill barn og voksne. ▪ Oppfordre de små til å gå på potte/toalett. ▪ Motivere barna til selv å kle av og på ved toalettbesøk. ▪ Informasjon til foreldre ▪ Bruk av hansker ▪ Oppfordre til tannpuss. ▪ Benevne de enkelte kroppsdelene med navn ▪ Å være rolig i bevegelsene ▪ Å ha tid til den enkelte ▪ Å ta barnas signaler og svare på disse. ▪ Ha god øyekontakt og vise at du ser barnet. ▪ Å ha faste rutiner.

-GARDEROBESITUASJONEN

Mål	Innhold og metoder
▪ Å lære seg å bli selvstendig i påkledningen ▪ Å skape en god læresituasjon ▪ Å lære seg å kle på seg etter vær og føre ▪ Å skape gode rutiner for å gjøre påkledningen lettere. ▪ Skape forventninger til å komme ut. ▪ Å få god kontakt og fine samtaler ▪ Å lære seg å hjelpe hverandre ▪ Humor og sang	▪ Øve hver dag på å kle på seg og oppleve mestring. ▪ Få hjelp til det de trenger. ▪ Se når barna mestrer og rose dem, motivere til videre innsats. ▪ De største får lære å finne de klærne de trenger selv. ▪ Samtale om klær, vær og lære hva klærne heter og hvor de skal kles på. Oppfordre barna til å leke med hverandre i utetida. ▪ Tøyse for å avlede oppmerksomhet, før man igjen konsentrerer seg om oppgaven å kle på seg. ▪ Samarbeide voksne og barn. ▪ Øve på å vente på tur.

- UTELEK/TURER

Mål	Innhold og metoder
▪ Å få bruke kroppen aktivt ▪ Å få bevege seg på forskjellig underlag ▪ Å få leke fysisk lek, med store bevegelser. ▪ Å lære seg å ta hensyn til hverandre ▪ Å få et forhold til naturen så de ønsker å ta vare på den. ▪ Å bli glad i naturen og lære om trær, blomster, dyr. ▪ Å få erfaringer med å besøke forskjellige steder. ▪ Å lære å dele på leker/sykler.. ▪ Å lære kroppsbeherskelse ▪ Å bli glad i all slags vær ▪ Aktive voksne	▪ Utemiljø som oppfordrer til allsidig lek. Ha leker og lekeapparater som utfordrer til bruk av kroppen og/eller motiverer til samarbeid. ▪ Oppfordre til å finne på spennende/interessante ting ute ▪ Gå på tur. Bli glad i naturen ved aktivt bruke nærområdet rundt. ▪ De voksne er der barna er og støtter/hjelper om nødvendig ▪ Nulltoleranse for mobbing/utkutting. ▪ Oppfordre barn til å leke variert. ▪ Samtale sammen når men går på tur om det vi ser og opplever. ▪ Voksne er med på lek, eller setter i gang lek . ▪ Er rundt hele barnehageområdet. ▪ Å få oppleve naturen til alle årstider. ▪ Være aktive voksne, så barna er trygge i leken. Være tilstede for barna. ▪ Vise barna at vi holder naturen ren –ikke kaster ting i naturen ▪ Være rollemodeller ▪ Være behjelpelig med å løse konflikter. Hjelp barna til selv å finne løsninger.

-SØVN/HVILE

Mål	Innhold og metoder
▪ At barna får hvile/sove når det er behov for det. ▪ At barna føler seg trygge når de sover	▪ Å lære å kjenne barnas søvnvaner og behov for søvn ▪ Å samarbeide med foreldrene om når og hvor lenge barna skal sove. ▪ Passe på at barna ligger godt og at de er passe varm. ▪ Gi god tid ved legging/når de våkner. ▪ Legge til rette for at barn kan få hvile ved behov uansett alder. ▪ Synge en sang, nynne slik at barna får roe seg. ▪ Snakke og kose med barnet.

-SAMLINGSSTUND

Mål	Innhold og metoder
▪ Å kunne være sammen i gruppe og konsentrere seg om det som foregår. ▪ Å vente på tur til å snakke, fortelle og lære å prate i gruppe ▪ Å lære nye sanger, sangleker, rim og regler ▪ Å få gruppetilhørighet ▪ Å lære seg å lytte til musikk, lesing, andre som snakker. ▪ Opprop om hvem som er i	▪ Tema-arbeid –stimulere språk og begrep. ▪ Lære om tema –f.eks gjennom sang, eventyr, rim, regler og fortellinger . ▪ Forarbeide turer/erfaringer og etterarbeide opplevelser. ▪ Å oppmuntre alle til å prate i gruppe – forvente at de andre er stille og venter på tur. ▪ Bruke bøker

barnehagen - snakke om de som er borte fra barnehagen. ▪ Formidle verdier/kultur ▪ Godt planlagt ▪ Å lære å hevde seg selv	▪ Trekke kalender ▪ Dramatisere ▪ Planlegge dagen eller ting barna har lyst til å gjøre. ▪ Leke leker. ▪ Lage idehefte /samlingstundperm
--	--

- AKTIVITETER,FORMING/DRAMA ETC

Mål	Innhold og metoder
▪ Bli kjent med forskjellig materiale og teknikker ▪ Ta roller, stimulere fantasien ▪ Få selvtillit, oppleve mestring ▪ Lære om mengder, former, størrelse ▪ Få estetiske opplevelser ▪ Bli kjent med sine kreative sider ▪ Oppøve evnen til å skape indre bilder. ▪ Oppleve gleden ved å skape ▪ Oppleve mestring ▪ Å utvikle motoriske ferdigheter	▪ Ulike formingsaktiviteter. Klippe, lime, male, tegne. ▪ Dramatisere eventyr, eller i lek ▪ Bake/lage mat ▪ Snekke ▪ Bruke ulike materialer, tøy, garn, papp, papir, glass, perler, lekedeig m.v ▪ Ha utkleddningsklær som stimulerer til rollelek/spill

HENTING

Mål	Innhold og metoder
• ungene og foreldrene blir sett. • At foreldre får beskjed om det er noe spesielt som har skjedd • Å være tilgjengelig for foreldrene slik at beskjeder kan utveksles. • Å si ha det til alle, takk for i dag	▪ Ta seg tid til å snakke med foreldrene og fortelle om barnets dag. ▪ Protokollføre når barnet er hentet. ▪ Være i nærheten hvis foreldrene har behov for hjelp eller ønsker å snakke med en av personalet. Vise at vi gleder oss til neste gang de kommer.

Hverdagsaktivitetene er tatt med for å vise at barna lærer i løpet av hele dagen, gjennom lek og rutinesituasjoner. Vi er også innom mange av fagområdene gjennom en vanlig barnehagedag.

Progresjonsplan for «Æ e mæ»

(<https://aemæ.no/barnehage/>)

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf.

barnehageloven § 22. (Rammeplan for barnehagen, 2017 s. 13).

I rammeplan for barnehagen s 31 står det også at «barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser».

Kompetanseløft i personalgruppen skal bidra til forståelse, engasjement og eierforhold til temaet. Kompetansen må økes på ulike måter og nivåer. Personalet må

- ta innover seg at overgrep og vold virkelig kan skje.
- kjenne til tegn og symptomer på vold og overgrep.
- få kunnskap om hvilke konsekvenser det kan ha å bli utsatt for vold og seksuelle overgrep.
- få kunnskap om hvordan man kan møte, snakke og lytte til barns fortellinger.

Engasjement, eierforhold, felles forståelse og inkludering av personalet er nødvendig for det videre arbeidet. Det er spørsmål som skal besvares og tas stilling til.

- Hva ønsker vi å ha fokus på, hva skal tema gjennom året være?
- Hvordan skal vi organisere Æ E MÆ slik at det er gjennomførbart i barnehagen vår?
- Hvilke benevninger skal vi bruke i forhold til kroppsdelene?

Bruk de pedagogiske aktivitetene og tema som allerede finnes i barnehagen for å implementere Æ E MÆ. Underveis vil flere spørsmål og problemstillinger dukke opp til nye diskusjoner og refleksjoner.

For å komme i gang med arbeidet kan man opprette en gruppe som utarbeider temaplan, årshjul og Æ E MÆ perm for barnehagen.

Årshjulet skal sikre progresjon for at alle barna i barnehagen skal bli kjent med Æ E MÆ og de ulike tema. Alle planene må tilpasses hver enkelt barnehage. Bruk møter for å få eierforhold og felles forståelse til planene.

Planer skal videreføres til det praktiske arbeidet på avdelingene. Personalet må inspirere, dele erfaringer og lære av hverandre. Bruk av konkrete, bilder, litteratur, sang og musikk er gode hjelpemidler.

Dialog og åpenhet med foreldregruppen er viktig. Send ut felles informasjon om Æ E MÆ ved oppstart.

På høstens foreldremøte kan man:

- informere om rutiner og meldeplikt
- legge frem planer, mål og det pedagogiske arbeidet
- åpne opp for spørsmål og tilbakemeldinger

Foreldresamarbeid videre gjennom året:

- informasjon på avdelingens planer og evalueringer.
- dokumentasjon underveis.
- på tema hvordan vi blir til, gode og vonde hemmeligheter og gode og vonde berøringer sendes det ut egen informasjon. Foreldrene får vite hva vi snakker om i barnehagen slik at de kan snakke med barna hjemme.

Årshjul for «Æ e mæ» i barnehage

	2- åringer	3- åringer	4- åringer	5- åringer
September	Meg selv og min familie	Familie og relasjoner	Familie og relasjoner	Familie og relasjoner
Oktober	Kroppen	Kroppen	Kroppen	Kroppen
November	Følelser	Følelser	Følelser	Følelser Hvordan blir vi til?
Januar	Følelser	Ha mot til å si fra	Ha mot til å si fra Gode og vonde hemmeligheter	Ha mot til å si fra Gode og vonde hemmeligheter
Februar	Kroppen	Kroppen	Kroppen	Gode, vonde og ulovlige berøringer
Mars	Følelser	Følelser	Følelser	Følelser
April	Oppsumm- ering	Oppsumm- ering	Oppsummering	Oppsummering

HÅNDLINGSPLAN SPRÅK, KOMMUNIKASJON, INKLUDERING, MANGFOLD.

Mål:

- Gi alle barna mulighet til å kunne kommunisere med andre og bli verdsett og inkludert i barnegruppen.
- Vi vil øke personalets kompetanse i skape gode muligheter for språkutvikling og kommunikasjon.
- Ha fokus på språkmiljø i barnehagen.
- Å sette fokus på voksne som imitasjon og identifikasjonsmodeller i barnehagen.
- Personalet skal få kunnskap og forståelse om hva krenkelser er og hvordan aktivitetsplikten skal fungere.

For å få nok kunnskap og kompetanse i personalgruppen om dette fagområdet:

- kan man ha kurs
- tema på personal- og avdelingsmøter
- jobbe med case
- lese faglitteratur
- ha veiledningstimer

Språkplan for de minste 1-3 år

Område	Hva	Hvordan	Verktøy	Hvorfor
Begrep	- Få kjennskap til begreper i hverdagssituasjoner - Få kjennskap til de ulike følelsene sine - Få et grunnleggende vokabular	- Samlingsstund, enkle sanger med tegn - Hverdagssituasjoner - Tilrettelagte aktiviteter/lekegrupper - Lese/ se i pekebøker - Fortelle eventyr med konkrete/ eventyrkoffert	- Språkbokser - Pekebøker - Bilder - Eventyrkofferter og flanellograf	Det at de voksne er språkbevisste gir barna et godt grunnlag for begrepslæring, dette er viktig for barnas videre språkutvikling. Barna får her erfaring med begrepene, de riktige navnene på gjenstander, følelser, farger og lignende som legger et godt grunnlag.
Ordproduksjon/ setningsproduksjon/ uttale	- Bruke preposisjoner, pronomen, verb og spørreord. - Kunne fortelle fra hverdagen, i nåtid, fortid og fremtid. - Gjenfortelle - Binde sammen setninger- <i>men, og</i>	- Rim og regler - Bekreft og gjenta barnas ytringer - Små lekegrupper der ungene får uttrykke seg - Snakke om ting som har skjedd - Samlingsstund - Hverdagssituasjoner	- Bøker/eventyr - Sang, gjerne med tegn - Bilder/flanellograf - Rim og regler - Språkbokser	De voksne skal her være gode språkmodeller, og bruke språket bevisst i alle situasjoner gjennom dagen. Vi skal fremme barnas språk, ikke si at noe de sier er feil, men gjenta riktig. Vi skal oppmuntre og veilede barna til et godt språk, for at de skal få uttrykke seg både til voksne og andre barn.
Språkforståelse/ språklig bevissthet	- Lytteforståelse - Kunne følge enkle instruksjoner - Fortelle hva ting er	- Samlingsstund - Tilrettelagte aktiviteter - Samtaler - Bøker - Turtaking	- Språkbokser - Bilder og flanellograf - Bildelotto/spill - Bøker - Lytteapp	Vi skal jobbe med språkforståelsen hele tiden slik at vi sikrer oss at barna forstår innholdet i hva som blir sagt. Dette er viktig i samarbeid med andre barn og voksne, samt det å kunne henge med i hverdagen.

Språkplan for de største 3-6 år

Område	Hva	Hvordan	Verktøy	Hvorfor
Begrep	- Få kjennskap til over- og underbegreper - Kunne sette ord på følelsene sine - Få et grunnleggende vokabular - Preposisjoner	- Samlingsstund - Hverdagssituasjoner - Tilrettelagte aktiviteter - Bøker/eventyr med og uten konkrete	- Språksprell - Språkbokser - Bøker - Bilder og flanellograf	Det at de voksne er språkbevisste gir barna et godt grunnlag for begrepslæring, dette er viktig for barnas videre språkutvikling. Barna får her erfaring med begrepene, de riktige navnene på gjenstander, følelser, farger og lignende som legger et godt grunnlag.
Ordproduksjon/ setningsproduksjon/ uttale	- Bruke preposisjoner, pronomener, verb og spørreord. - Kunne fortelle fra hverdagen, i nåtid, fortid og fremtid. - Gjenfortelle - Binde sammen setninger- <i>men, og</i>	- Rim og regler - Gi gode svar (voksne) - Samtale med barna og gi dem mulighet til å fortelle - Snakke om ting som har skjedd - Tilrettelagte aktiviteter - Samlingsstund - Hverdagssituasjoner	- Språksprell - Bøker/eventyr - Sang - Bilder/flanellograf - Rim og regler - Språkbokser	De voksne skal her være gode språkmodeller, og bruke språket bevisst i alle situasjoner gjennom dagen. Vi skal fremme barnas språk, ikke si at noe de sier er feil, men gjenta riktig. Vi skal oppmuntre og veilede barna til et godt språk, for at de skal få uttrykke seg både til voksne og andre barn.
Språkforståelse/ språklig bevissthet	- Lytteforståelse - Kunne følge instruksjoner - Stille spørsmål og svar - Fortelle hva ting er - Klappe stavelser	- Samlingsstund - Tilrettelagte aktiviteter - Samtaler - Bøker - Turtaking - Tekstskaping	- Språksprell - Språkbokser - Bilder og flanellograf - Bildelotto/spill - Bøker	Vi skal jobbe med språkforståelsen hele tiden slik at vi sikrer oss at barna forstår innholdet i hva som blir sagt. Dette er viktig i samarbeid med andre barn og voksne, samt det å kunne henge med i hverdagen.